ESTE ACTUAL EUGENIU COȘERIU ÎN TEORIA TRADUCERII?

CRISTINA VARGA
Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj Napoca, România

Abstract: The present paper aims to explore the availability of ideas and concepts Eugenio Coșeriu discussed in his translation studies. We base our research on a corpus consisting of 24 books published in the field of translation studies during 2010-2016. We expect that the exploration of this corpus will provide us answers to the following questions: Is Coșeriu still accepted as an important name in the translation field? Which of Coșeriu's papers do researchers discuss more? Which of Coșeriu's concepts are most discussed by researchers today?
Our main objective is to find valid arguments that Eugenio Coșeriu is still an important theorist in the translation field and it is important for translators, translation professors, and translation students to know and use his ideas in translation.

Keywords: Eugeniu Coșeriu, translation studies, translation theory, linguistic transfer, traductology

Introducere

Eugeniu Coșeriu este un nume consacrat în lingvistica romanică și filozofia limbajului din secolul al XX-lea, în schimb, cunoașterea scrierilor sale despre traducere este rezervată unui număr restrâns de specialiști și cercetători ai acestui domeniu. Locul modest pe care îl ocupă acestea în ansamblul operei marelui lingvist le-a făcut, nu o dată, să fie trecute cu vederea în cercetarea și didactica traducerii în România, în favoarea altor nume, mult mai vizibile. Considerăm, prin urmare, că este necesar să ne întrebăm asupra locului pe care îl ocupă Eugeniu Coșeriu în cercetarea traductologică internațională și dacă scrierile sale mai sunt sau nu valide în contextul cercetării traductologice actuale.

Obiectivele prezentei cercetări sunt acelea de a descoperi dacă ideile și conceptele enunțate de Coșeriu în teoria traducerii mai sunt

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

considerate valide de cercetătorii actuali și dacă acestea mai sunt prezente în bibliografia de specialitate publicată în intervalul 2010-2016. De asemenea, ne propunem să inventariem conceptele coșeriene la care se face referire în cercetarea traductologică actuală, încercând, în același timp, să realizăm o ierarhie a acestora, în funcție de importanța lor pe plan internațional.

Sperăm prin acest demers să demonstrăm faptul că Eugeniu Coșeriu este un nume prezent în cercetarea traductologică actuală, că interesul pentru scrierile sale despre teoria traducerii se păstrează constant. Dorim ca această cercetare să constituie un argument pentru o mai mare vizibilitate și cunoaștere a operei traductologice a marelui lingvist român în formarea teoretică și practică a traducătorilor din România.

Prezentul articol se adresează cercetătorilor, profesorilor, traducătorilor, precum și studenților care doresc să urmeze o carieră în domeniul traducerii sau interpretării, în speranța că vor găsi în acest demers un argument pentru includerea conceptelor traductologice ale lui Coșeriu în bagajul de cunoștințe necesar unui traducător pentru a deveni un bun specialist și a putea desfășura o activitate profesională la înalte standarde de calitate.

Eugeniu Coșeriu. Abordări ale teoriei traducerii

Preocupările pentru traducere ale lui Eugeniu Coșeriu au fost ilustrate de activitatea sa de profesor și cercetător. Așa cum observă Polo (2012), această activitate este variată și se materializează în diverse *comunicări științifice, articole, interviuri și cursuri de traducere* (Polo 2012, 109-111).

Chiar dacă insistă asupra bogatei și diversificatei bibliografii coseriene, în ceea ce privește traducerea, Polo (2012), așa cum și afirmă în articolul său, nu are pretenția de exhaustivitate și nu trece în revistă toate scrierile acestuia. Prin urmare, dorim să completăm lista studiilor ce aparțin domeniului traducerii cu câteva titluri care nu se regăsesc în lucrarea acestuia, cu intenția de a completa panorama scrierilor traductologice coșeriene.

La fel ca și José Polo (2012), vom distinge între articolele scrise de Coșeriu și traducerile acestora[1], vom face referiri doar la textul original și, doar acolo unde articolul a fost dezvoltat ulterior, în altă limbă, ne vom referi la el ca la un articol independent și nu o

[1] De asemenea, ne vom limita la limbile la care avem acces, respectiv engleză, franceză, germană, spaniolă, catalană și română.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

traducere. De asemenea, vom încerca o periodizare a acestor articole, pentru a putea analiza mai ușor datele furnizate de acestea.

Astfel, considerăm că se pot distinge două etape în cristalizarea ideilor pentru o teorie a traducerii din perspectiva lingvisticii integrale la Eugeniu Coșeriu. O primă etapă o reprezintă studiile publicate de către autor în perioada 1971-1990, perioadă care marchează o primă abordare, de pe poziții teoretice, a domeniului traducerii. Acestă etapă este reprezentată de articolele sale:

- „Bedeutung und Bezeichnung im Lichte der strukturellen Semantik". In: P. Hartmann – H. Vernay (eds.). *Sprachwissenschaft und Übersetzen. Symposion an der Universität Heidelberg (1969)*. München: Hueber, 1970: 104-121.
- „Das Problem des Übersetzens bei Juan Luis Vives". In: *Interlinguistica. Sprachvergleich und Übersetzung. Festschrift zum 60. Geburtstag von Mario Wandruszka*. Tübingen: M. Niemeyer, 1971: 571-582.
- „Lo erróneo y lo acertado en la teoría de la traducción". In: *El hombre y su lenguaje: estudios de teoría y metodología*. Madrid: Gredos, 1977.
- „Significado y designación a la luz de la semántica estructural". In: *Principios de semántica estructural*. Madrid: Gredos, 1977: 185-209.
- „Falsche und richtige Fragestellungen in der Übersetzungstheorie". In: L. Grähs, G. Korlén, B. Malmberg (eds.). *Theory and Practice of Translation*. Bern – Frankfurt/Main – Las Vegas: Peter Lang Verlag, 1978: 17-32.
- „Dos estudios sobre Juan Luis Vives". *Cuadernos de Lingüística*, nr. 4, Asociación de Lingüística y Filología de la América Latina, México, d. f., 1978.
- „Kontrastive Linguistik und Übersetzungstheorie: ihr Verhältnis zueinander". In: W. Kühlwein, G. Thome y W. Wilss (eds.). *Linguistik und Übersetzungswissenschaft*. München: Wilhelm Fink Verlag, 1981: 183-199.
- (cu Albrecht, Jörn, Thun, Harald, Lüdtke, Jens.) „Leistung und Grenzen der Ubersetzung". In: *Energeia und Ergon: sprachliche Variation, Sprachgeschichte, Sprachtypologie:*

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

Studia in honorem Eugenio Coşeriu. Tübingen: Günter Narr Verlag, 1988: 295-303.

- „Science de la traduction et grammaire contrastive". *Linguistica Antverpiensia*, XXIV, 1990: 29-40.[2]

Dintre acestea, articolele cele mai importante sunt: „Lo erróneo y lo acertado en la teoría de la traducción" (Coşeriu 1977) și „Kontrastive Linguistik und Übersetzungstheorie: ihr Verhältnis zueinander" (Coşeriu 1981). Acestea se constituie ca o analiză critică a stării de fapt a teoriei traducerii. De asemenea, ele ilustrează și preocuparea constantă a autorului pentru stabilirea unor fundamente teoretice solide ale acestui domeniu, bazate pe tradiția instituită de practica și de evoluția diacronică a domeniului traducerii.

Această necesitate de stabilire a unor baze teoretice solide îl face pe Coşeriu să își înceapă demersul printr-o analiză critică a pozițiilor teoretice enunțate în acea perioadă, analiză care îl duce la concluzia că, până la momentul respectiv, majoritatea teoriilor enunțate fie nu ating problematica traducerii, fie sunt eronate, fie, dacă reprezintă un punct de vedere clar și bine fundamentat, sunt incomplete. De pe aceste poziții, Coşeriu realizează câteva distincții esențiale în ceea ce privește teoria traducerii, distincții care se regăsesc și în abordările teoretice actuale.

A doua etapă de elaborare a teoriei traducerii în opera coşeriană este reprezentată de studiile publicate în perioada 1995-2000. Acestea sunt:

- „Los límites reales de la traducción". In: J. Fernández Barrientos Marín y Celia Wallhead (eds.). *Temas de Lingüística Aplicada*. Granada: Universidad de Granada, 1995: 155-168.
- *Abast i limits de la traducció*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 1996.[3]

---

[2] Pentru mai multe detalii legate de ordinea publicării articolelor lui Eugeniu Coşeriu, prezentarea lor în conferințe și ulterioara lor publicare în reviste sau volume se pot găsi în Polo (2012).

[3] Chiar dacă, în aparență, Coşeriu 1997a și Coşeriu 1997b par traduceri ale lui Coşeriu 1996, într-o notă explicativă la Coşeriu 1997b, autorul menționează că este vorba despre un text dezvoltat și bazat pe conferința susținută cu ocazia deschiderii anului academic la Universitatea Pompeu Fabra din Barcelona, ulterior publicată într-un volum al acestei universități.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

- „Alcances y límites de la traducción”. *Lexis: Revista de lingüística y literatura*, vol. 21, Nº 2, 1997: 163-184.
- „Portée et limites de la traduction”. *Parallèles*, Genève, núm. 19, 1997: 19-34. Disponibil online la: http://www.paralleles.unige.ch/tous-les-numeros/archive_fr.html.
- „Relația dintre lingvistica contrastivă și traducere”. *Analele ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, Secţiunea Limbi şi literaturi străine*, nr. 1, 1998: 5-20 (traducere C. Cujbă).
- „Problematica teoriei traducerii”. *Analele ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, Secţiunea Limbi şi literaturi străine*, núm. 1, 2000-2001: 7-21 (traducere C. Cujbă).

Pentru această etapă, fundamentale sunt studiile „Los límites reales de la traducción” (1995) și *Abast i limits de la traducció* (1996), studiu dezvoltat ulterior în franceză sub titlul de „Portée et limites de la traduction” (1997). Aceste studii reprezintă o nouă etapă în care teoria traducerii capătă mai multă profunzime la Eugeniu Coșeriu. Astfel, se observă că autorul abandonează dihotomia *eronat-corect* și se aventurează în explorarea limitelor teoretice cu care se confruntă teoria modernă a traducerii. Ca o completare, în *Abast i limits de la traducció* (1996), autorul analizează progresele pe care le-a constatat în domeniul traductologiei moderne, autorul analizând critic și aducând precizări teoretice, acolo unde consideră că acestea sunt necesare.

De asemenea, am dori să menționăm că, abia în această a doua etapă apar traduceri în limba română ale articolelor lui Coșeriu despre traducere. Acestea, deși necesită o revizuire a terminologiei lingvistice din perspectiva lingvisticii integrale, au contribuit la ușurarea accesului publicului român la scrierile și ideile marelui lingvist, contribuind astfel la o mai mare circulație a acestora în spațiul academic românesc.

Corpus de analiză

Pentru a putea evalua actualitatea conceptelor și a teoriei coseriene a traducerii, este nevoie să demonstrăm faptul că Eugeniu Coșeriu este prezent în cercetările traductologice actuale. Pentru aceasta, am consultat o serie de volume publicate în domeniul traducerii și lingvisticii în general. Având drept criteriu de bază citarea lucrărilor lui Coșeriu în materialul studiat, am realizat o listă a

BDD-V4212 © 2017 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

acestora, listă care constituie corpusul care stă la baza cercetării noastre.

Fără a avea pretenții de exhaustivitate, corpusul este format din volume publicate de către o editură[4], într-o limbă de circulație europeană precum engleza, franceza, germana, spaniola, italiana, catalana sau româna. Pentru a îndeplini criteriul de *teorie actuală a traducerii*, am stabilit ca perioada de publicare a volumelor respective să se încadreze în intervalul 2010-2016. În selectarea materialelor criteriile principale au fost *tematica*, respectiv, cel puțin unul dintre studiile sau capitolele volumului trebuie să facă referire la traducere și citarea unei opere a lui Eugeniu Coșeriu în contextul teoriei traducerii.

Corpusul obținut astfel este unul destul de limitat, însă considerăm că ilustrează pe deplin prezența lucrărilor lui Coșeriu în teoria actuală a traducerii. Acesta cuprinde 24 de titluri dintre care o mare parte sunt în *limba spaniolă* (12), urmată de studiile în *limba engleză* (8). O mică pondere o au în corpusul nostru studiile în *limba franceză* (2) și *germană* (2). De asemenea, menționăm faptul că nu s-au găsit volume dedicate traducerii sau interpretării în limba italiană, română sau catalană care să fie publicate în perioada pe care o are în vedere studiul nostru și care să îl citeze pe Coșeriu.

În corpusul nostru, Eugeniu Coșeriu este citat de 162 de ori, atât în textul volumului, cât și în notele explicative și bibliografie. Distribuția citărilor este următoarea: în *limba spaniolă* (90), în *limba engleză* (25), în *limba franceză* (41) și în *limba germană* (6).

Metodologia de lucru

Metoda de lucru utilizată pentru studiul actualității teoriei coseriene a traducerii a constat într-o cercetare care a progresat în mai multe etape. Astfel, pentru început s-a făcut o listă, a celor mai importante studii publicate de Eugeniu Coșeriu în domeniul traducerii. Este vorba despre un număr de 15 articole, publicate de marele lingvist în perioada 1970-2001, între titlurile introduse în această listă figurează și diferite traduceri ale articolelor originale. Motivul includerii acestora a fost faptul că ele sunt citate în volumele actuale consultate de noi.

Etapa următoare a cercetării a constat în căutarea, folosind mijloace de cercetare tradiționale și informatice a volumelor publicate în Europa în domeniul traducerii, în perioada 2010-2016. Concluzia la care am ajuns este că, în România, bibliotecile universitare și

[4] Publicațiile electronice și platformele self-publishing au fost omise.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

academice nu dispun de publicații nou achiziționate în acest domeniu, ceea ce îngreunează atât cercetarea, cât și circulația ideilor și direcțiilor de cercetare actuale în domeniul traducerii. Rezultate mult mai bune au fost obținute prin consultarea cataloagelor online ale bibliotecilor aflate în străinătate, a cataloagelor editurilor și a publicațiilor congreselor și conferințelor din domeniul traducerii. Această consultare ne-a permis să obținem o primă listă de volume publicate în domeniul traducerii, în perioada 2010-2016. Următoarea etapă a constat în selectarea acestor volume care citau articolele lui Coșeriu și/sau utilizau concepte traductologice ale acestuia[5]. Lista finală de volume pe care am obținut-o în urma acestui demers este constituiă din 26 de titluri care vor putea fi consultate în secțiunea *Referințe coşeriene în bibliografia actuală* a acestui articol.

Ultima etapă o constituie analiza datelor obținute în urma consultării respectivelor volume[6]. În analiză am urmărit să vedem care sunt lucrările coşeriene despre traducere aduse în discuție de către cercetătorii actuali pe plan internațional, care sunt cele mai des discutate concepte coşeriene, ce aspecte ale traducerii sunt abordate de către respectivii autori și dacă Eugeniu Coșeriu este menționat în traducere mai des sau mai rar decât în perioada anterioară anului 2010.

În secțiunea cele ce urmează vom ilustra aceste aspecte prin intermediul analizei calitative și cantitative a datelor obținute din cercetarea noastră.

Prezența lui Eugeniu Coșeriu în teoria actuală a traducerii

a. Locul lui Coșeriu în panorama traductologiei

În cartea sa *Traducción y traductología: introducción a la traductología*, Amparo Hurtado Albir realizează o panoramă generală a traducerii și traductologiei, menționând perspectivele teoretice și autorii care au dat formă acestui domeniu. Între aceștia, Coșeriu este menționat printre autorii care consideră traducerea ca *operațiune textuală*. În același timp, autoarea îi recunoaște lingvistului român

[5] Acolo unde a fost posibil, s-a folosit căutarea automată a numelui autorului dorit pentru eficientizarea cercetării și pentru a omite cât mai puține ocurențe. Au existat cazuri, ca de exemplu cartea lui Amparo Hurtado Albir (2013) în care nu s-a putut realia o astfel de căutare automată și s-a apelat la citirea textului.

[6] Consultarea respectivelor volume a fost una punctuală, ceea ce ne-a interesat a fost să urmărim ponderea citărilor lui Coșeriu în fiecare volum, conceptele și textele citate, precum și aspectul traducerii discutat de către autorul respectiv din perspectivă coşeriană.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

meritul de a fi printre primii cercetători care au privit traducerea din această perspectivă[7], fără însă a menționa contribuțiile și dezvoltările sale teoretice ulterioare. Considerăm că analiza realizată în acest volum ilustrează doar parțial contribuția lui Eugeniu Coșeriu la dezvoltarea teoriei traducerii și că o cercetare mai extinsă a scrierilor traductologice ale acestuia ar demonstra faptul că ideile acestuia au o pondere mai mare în teoria traducerii decât cea pe care i-o atribuie Amparo Hurtado Albir (2013, 130). Imprecizia analizei operei traductologice a lui Coșeriu și, prin urmare, a poziției sale în panorama teoretică a domeniului traducerii este dată, credem noi, de faptul că autoarea se limitează la consultarea unui singur studiu coşerian, respectiv la studiul acestuia din 1977, „Lo erroneo y lo acertado en la teoria de la traducción". Importanța acestui volum este dată de faptul că realizează singura panoramă ce integrează toate orientările teoretice ale traductologiei, în care se regăsește și Coșeriu. Chiar dacă volumul a fost publicat înainte de 2010, am decis să îl luăm în considerare în analiza noastră deoarece a fost reeditat în 2013.

b. Actualitatea lui Coșeriu în traductologia actuală

Prezența scrierilor lui Coșeriu în volumele dedicate traducerii este variabilă, în numeroase cazuri este vorba doar despre simple menționări în *bibliografia* volumului (1), despre simple trimiteri la *notele explicative* (4) sau chiar de *menționarea* numelui autorului fără ca acesta să fie însoțit de numele vreunui studiu sau data publicării acestuia (4). Există chiar cazul unei *citări greșite* a unui studiu coşerian[8]. Pe de altă parte, există și mențiuni extinse ale studiilor lui Coșeriu, ca să dăm un exemplu, în volumul *Manuel de traductologie*, editat de Jörn Albrecht și René Métrich în 2016, Coșeriu este citat de 41 de ori iar teoria sa este descrisă și comentată pe larg.

---

[7] În clasificarea perspectivelor teoretice de studiu ale traductologiei propusă de Amparo Hurtado Albir, Coșeriu este încadrat în categoria „*primeras reivindicaciones*".

[8] În volumul Pilar Ordóñez López, José Antonio Sabio Pinilla, *Historiografía de la traducción en el espacio ibérico: Textos contemporáneos*, Ediciones de la Universidad Castilla-La Mancha: Cuenca, 2015, 218, în *Bibliografie*, Coșeriu este citat cu studiul *Traducción y novedad en la ciencia del lenguaje* în loc de *Tradición y novedad en la ciencia del lenguaje* (1977). Titlul menționat, credem că este eronat deoarece nu este menționat în arhiva Coșeriu de la Tübingen și nici nu l-am întâlnit citat în această formă decât în trei locuri pe Internet fără să putem identifica ISBN-ul publicației.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

În ceea ce privește studiile coşeriene pe care cercetătorii actuali din domeniul traducerii le consideră ca fiind importante pentru cercetarea lor, observăm că sunt citate:

- „Das Problem des Übersetzens bei Juan Luis Vives", 1971, – citat în 6 dintre volumele consultate;
- „Lo erróneo y lo acertado en la teoría de la traducción", 1977 – citat în 6 dintre volumele consultate;
- „Falsche und richtige Fragestellungen in der Übersetzungstheorie", 1978 – citat în 6 dintre volumele consultate;

Diverse lucrări de lingvistică citate în context traductologic – citat în 5 dintre volumele consultate;

Citări cu caracter general, în care Eugeniu Coșeriu figurează doar cu numele, în context traductologic – citat în 2 dintre volumele consultate;

- „Kontrastive Linguistik und Übersetzungstheorie: ihr Verhältnis zueinander", 1981, – citat în 1 dintre volumele consultate;
- „Traducción y novedad en la ciencia del lenguaje", 1971 – citare greșită în 1 dintre volumele consultate.

În general, aprecierile autorilor sunt pozitive și constructive în volumele pe care le-am consultat, cu o singură excepție, volumul în care titlul coşerian este citat greșit. Astfel, Miguel Angel Vega și Martha Pulido, autorii capitolului „Historia de la traducción y de la teoría de la traducción en el contexto de los estudios de traducción", din volumul citat la note în pagina anterioară afirmă:

> „A pesar de este dato, que debería haber aconsejado a las mentes pensantes de la traductología – por ejemplo, al atrevido Coșeriu (1971), que sin nunca haber enseñado la traducción, pontificó sobre ella, no siempre con acierto…" (Vega & Pulido 2015, 191).

La fel ca în momentul în care citează greșit titlul studiului, autorii se înșală și în aprecierile pe care le au în ceea ce privește activitatea didactică în domeniul traducerii a marelui lingvist. În Polo (2012, 109), se menționează, printre alte activități ale lui Coșeriu legate de traducere, și cursuri/seminarii/cursuri de vară de traducere, în universitățile din: Malaga, Santander, Valencia și Madrid. Respectivul comentariu al celor doi autori nu poate decât să

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

demonstreze o slabă pregătire a acestora în domeniu și o și mai slabă preocupare pentru documentarea volumului publicat.

c. Concepte coşeriene în traductologia actuală

Dintre conceptele coşeriene discutate în volumele de studii consultate de noi am identificat un număr de 8 concepte importante pe care le-am ierarhizat în funcție de frecvența menționării lor.

Prin urmare, putem constata că cel mai des discutat concept este acela al perspectivei textuale asupra traducerii, conform căruia *„nu traducem cuvinte ci traducem texte”*[9]. Parafrazat, citat sau comentat, acest concept se întâlnește în 4 dintre volumele consultate.

Conceptele coşeriene de *semnificat, designat* și *sens* în contextul traducerii sunt și ele discutate în 4 dintre volumele consultate, de cele mai multe ori aflându-se în legătură cu conceptul anterior menționat.

Cele două concepte menționate anterior sunt, nu odată, completate cu referiri la cele trei nivele ale limbajului, care, chiar dacă nu țin de traducere ci de domeniul lingvistic, reprezintă un concept teoretic puternic în explicarea traducerii ca activitate. Cele trei nivele ale limbajului au fost citate în 3 dintre volumele corpusului nostru.

Problema *intraductibilității* este abordată în cadrul teoretic al studiilor coşeriene în 2 volume. În afara comentariilor pe această temă, unul dintre studii (Igualada 2013, 46) descrie pe larg lucrarea lui Juan Pablo Palazuelos (1992) menționând că studiul se bazează pe teoria coşeriană pentru a realiza o clasificare a erorilor de traducere.

Alte observații, de mai mică anvergură și în care sunt citate concepte coşeriene o singură dată sunt următoarele:

Jörn Albrecht și René Métrich (2016, 619) menționează, citându-l pe Coşeriu, că nu cerința ca o traducere să *reproducă* în limba-țintă ceea ce se spune în limba-sursă sau ceea ce crede traducătorul că se spune, este o falsă problemă. Aceiași autori discută cauzele *erorilor* în traducere și preiau de la Coşeriu ideea că un traducător trebuie să aibă atât „*connaissances linguistiques*”, dar, în același timp, are nevoie și de „*connaissances dans la matière traitée*” (Albrecht & Métrich 2016, 31).

În Lederer (2014, 194) apare menționat conceptul coşerian de *polisemie externă* în contextul transferului lingvistic al unităților lexicale cu conținut semantic ambiguu. Astfel, autoarea subliniază

[9] Parafrazarea ne aparține.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

faptul că polisemia externă reprezintă o problemă atât pentru traducerea umană, cât și pentru traducerea automată.

Conceptul *asimetriei* dintre limbi și faptul că unui cuvânt dintr-o limbă îi pot corespunde mai multe echivalente într-o altă limbă este discutat în Schumacher (2012, 35).

Concluzii

În ceea ce privește traducerea și traductologia, Eugeniu Coșeriu este un autor actual. Studiile sale sunt citate, din câte am putut constata, în 24 de volume internaționale în perioada 2010-2016.

Cel mai des citat studiu coșerian de traductologie este „Lo erróneo y lo acertado en la teoría de la traducción", alături de „Das Problem des Übersetzens bei Juan Luis Vives". În funcție de autori, respectivele studii sunt citate atât în versiune germană, cât și în versiune spaniolă. În afara acestor studii, ce aparțin clar domeniului traducerii, în volumele consultate se mai pot întâlni și referiri la studiile de teoria limbajului, semantică și lingvistică contrastivă ale aceluiași autor.

De asemenea, în urma analizei resurselor bibliografice, putem afirma că studiul care se bazează cel mai mult în teoria traducerii coșeriene este *Manuel de traductologie* al lui Jörn Albrecht și René Métrich, din 2016. Considerăm ca un semn foarte pozitiv al receptării teoriei traducerii lui Eugeniu Coșeriu și al circulației ideilor sale faptul că un manual de traductologie publicat în 2016 dedică fragmente extinse acestui autor.

Tot în urma analizei de față, putem afirma că cele mai discutate concepte ale teoriei coșeriene în traductologia actuală sunt: *se traduc texte, semnificat, designat, sens* și *cele trei nivele ale limbajului*.

În ceea ce privește menționarea lui Coșeriu în cercetarea traductologică actuală în comparație cu perioada anterioară lui 2010, se poate constata o scădere a numărului de publicații traductologice care îl menționează pe marele lingvist. În același timp, se poate observa și o reducere a extensiei discuțiilor legate de conceptele coșeriene, în anumite cazuri acestea fiind reduse la o simplă notă explicativă sau o citare în bibliografie. Având în vedere faptul că s-a constatat că unii autori citează greșit studiile lui Coșeriu și fac afirmații din care rezultă o cunoaștere superficială a activității traductologice a acestuia, am putea avansa ideea unei regresii în cunoașterea și studierea teoriei coșeriene a traducerii.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

Un aspect pozitiv îl constituie faptul că în perioada 2010-2016 putem constata o creștere a numărului de studii în limba engleză care îl menționează pe Eugeniu Coșeriu, ceea ce contribuie la receptarea ideilor acestuia pe o scară mai largă.

Referințe bibliografice

Coșeriu, Eugeniu. „Bedeutung und Bezeichnung im Lichte der strukturellen Semantik". In: P. Hartmann – H. Vernay (eds.). *Sprachwissenschaft und Übersetzen. Symposion an der Universität Heidelberg (1969)*. München: Hueber, 1970: 104-121.

Coșeriu, Eugeniu. „Das Problem des Übersetzens bei Juan Luis Vives". In: *Interlinguistica. Sprachvergleich und Übersetzung. Festschrift zum 60. Geburtstag von Mario Wandruszka*. Tübingen: M. Niemeyer, 1971: 571-582.

Coșeriu, Eugeniu. „Lo erróneo y lo acertado en la teoría de la traducción". In: *El hombre y su lenguaje: estudios de teoría y metodología*. Madrid: Gredos, 1977a: 14-239.

Coșeriu, Eugeniu. „Significado y designación a la luz de la semántica estructural". In: *Principios de semántica estructural*. Madrid: Gredos, 1977b: 185-209.

Coșeriu, Eugeniu. „Falsche und richtige Fragestellungen in der Übersetzungstheorie". In: L. Grähs, G. Korlén, B. Malmberg (eds.). *Theory and Practice of Translation*. Bern – Frankfurt/Main – Las Vegas, 1978a: 17-32.

Coșeriu, Eugeniu. „Dos estudios sobre Juan Luis Vives". *Cuadernos de Lingüística*, nr. 4, Asociación de Lingüística y Filología de la América Latina, México, d. f., 1978b.

Coșeriu, Eugeniu. „Kontrastive Linguistik und Übersetzungstheorie: ihr Verhältnis zueinander". In: W. Kühlwein, G. Thome y W. Wilss (eds). *Linguistik und Übersetzungswissenschaft*. München: Wilhelm Fink Verlag, 1981: 183-199.

Coșeriu Eugeniu, Albrecht, Jörn, Thun, Harald, Lüdtke, Jens. „Leistung und Grenzen der Ubersetzung". In: *Energeia und Ergon: sprachliche Variation, Sprachgeschichte, Sprachtypologie: Studia in honorem Eugenio Coșeriu*. Tübingen: Günter Narr Verlag, 1988: 295-303.

Coșeriu, Eugeniu. „Science de la traduction et grammaire contrastive". *Linguistica Antverpiensia,* XXIV, 1990: 29-40.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

Coșeriu, Eugeniu. „Los límites reales de la traducción". In: J. Fernández Barrientos Marín y Celia Wallhead (eds.). *Temas de Lingüística Aplicada*. Granada: Universidad de Granada, 1995: 155-168.
Coșeriu, Eugeniu. *Abast i limits de la traducció*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 1996.
Coșeriu, Eugeniu. „Alcances y límites de la traducción". *Lexis: Revista de lingüística y literatura,* vol. 21, nr. 2, 1997a: 163-184.
Coșeriu, Eugeniu. „Portée et limites de la traduction". *Parallèles*, Genève, nr. 19, 1997b : 19-34. Disponibil online la: http://www.paralleles.unige.ch/tous-les-numeros/archive_fr.html (data ultimei consultări: 30.09.2016).
Coșeriu, Eugeniu. „Relația dintre lingvistica contrastivă și traducere". *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza" din Iași, Secțiunea Limbi și literaturi străine,* nr. 1, 1998: 5-20 (traducere C. Cujbă).
Coșeriu, Eugeniu. „Problematica teoriei traducerii". *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza" din Iași, Secțiunea Limbi și literaturi străine*, nr. 1, 2000-2001: 7-21 (traducere C. Cujbă).
Polo, José. „Trabajos de Eugenio Coșeriu, en lengua española, sobre la traducción y su entorno". *Trans. Revista de traductología,* nr. 16, 2012: 104-115.

Referințe coșeriene în bibliografia actuală

Akrobou Agba, Ezechiel. *Introducción a la traducción gramatical: Español-Francés*. Dublin: Publibook, 2014.
Albrecht, Jörn, Métrich, René. *Manuel de traductologie*. Berlin/Boston: De Gruyter, 2016.
Bekes, Alejandro. *Lo intraducible: ensayos sobre poesía y traducción*. Valencia: Pre-textos, 2010.
Brümme, Jenny. *Traducir la voz ficticia*. Berlin/Boston: De Gruyter, 2012.
Cifuentes, J. L., Gómez, A., Lillo, A., Mateo, J., Yus, F. (eds.). *Los caminos de la lengua: estudios en homenaje a Enrique Alcaraz Varó*. Alicante: Universidad de Alicante, 2010.
Conde Ruano, José Tomás,Ordóñez López, María del Pilar. *Estudios de traducción e interpretación. Perspectivas transversales.* Vol. I. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, 2012.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

Cornish, Alison. *Vernacular Translation in Dante's Italy: Illiterate Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
Rey, del Quesada, Santiago. *Diálogo y traducción*. Tübingen: Narr Verlag, 2015.
González Villar, Alejandro. *Un análisis funcional y descriptivo de los marcadores pragmáticos y su traducción como herramienta en la construcción del diálogo ficticio*. Berlin: Frank und Timme, 2015.
Hermans, Theo. *Translation in Systems: Descriptive and System-oriented Approaches Explained*. London/New York: Routledge, 2014.
Hurtado Albir, Amparo. *Traducción y Traductología. Introducción a la Traductología*. 6th ed. Madrid: Cátedra, 2001 (2013).
Kittel, Harald. *Übersetzung – Translation – Traduction.* 3. Teilband. Berlin/Boston: De Gruyter, 2011.
Lara Ramos, Luis Fernando. *Temas del español contemporáneo: Cuatro conferencias en El Colegio Nacional*. Mexico D. F.: Colegio Nacional, 2015.
Lederer, Marianne. *Translation: The Interpretive Model*. New York: Routledge, 2014.
Miola, Emanuele, Ramat, Paolo. *Language Across Languages: New Perspectives on Translation*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2015.
Ordóñez López, Pilar, Sabio Pinilla, José Antonio. *Historiografía de la traducción en el espacio ibérico: Textos contemporáneos*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2015.
Parra Membrives, Eva, García Peinado, Miguel Ángel, Classen, Albrecht. *Aspects of Literary Translation: Building Linguistic and Cultural Bridge in Past and Present*. Berlin/Boston: Narr Verlag, 2012.
Paulasto, Heli, Riionheimo, Helka, Meriläinen, Lea. *Language Contacts at the Crossroads of Disciplines*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2014.
Regueiro Rodríguez, María Luisa. *La sinonimia*. Madrid: Arco/Libros, 2010.
Romana García, María Luisa *et al*. *Traducción e interpretación: estudios, perspectivas y enseñanzas.* Madrid: Universidad Pontificia Comillas, 2011.
Schumacher, Thomas. *Zur Entstehung christlicher Sprache: eine Untersuchung der paulinischen*. Göttingen: V & R unipress, 2012.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)

Seruya, Teresa, Miranda Justo, José. *Rereading Schleiermacher: Translation, Cognition and Culture*. Berlin: Springer, 2016.
Tolosa Igualada, Miguel. *Don de errar. Tras los pasos del traductor errante*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I., 2013.
Udaya, Narayana Singh. *Translation as Growth: Towards a Theory of Language Development*. Delhi: Longman, 2010.

Notiță biobibliografică

Cristina VARGA este lector doctor, membru al Departamentului de limbi moderne aplicate al Universității „Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca, unde predă Traducere audiovizuală, Terminologie și Informatică aplicată. Din 2007, este colaborator al Departamentului de traduceri și științele limbajului al Universității Pompeu Fabra, Barcelona, unde predă Subtitrare. Cristina Varga a obținut titlul de doctor în filologie al Universității „Babeș-Bolyai" și al Universitășii Pompeu Fabra cu o teză intitulată *Knowledge Transmission in Cyberspace. Discourse Analysis of Professional Web Forums as Internet Subgenre.* Are o bogată experiență didactică internațională. Domeniile sale de cercetare includ analiza discursului, lingvistica de corpus, crearea corpusurilor multilingve, terminologia, traducerea audiovizuală și localizarea.

BDD-V4212 © 2017 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 17:05:17 UTC)